

Universitetsbiblioteket
Brosing Box 11

Frimann, Claus
-
Preken

1940

Claus Frimanns preken ved biskop Pavels' visitas i Davik, 9de august 1820.

VED KAARE STØYLEN.

Biskop Pavels var i 1820 på visitas i Davik i Nordfjord hos Claus Frimann. Det var første gang Frimann hadde Pavels på visitas, og den rike Nordfjord-prosten gjorde alt hva han kunne for å stille vel med bispen og gjøre et godt inntrykk på prestenes nye tilsynsmann.¹

Vi vet fra biskop Bruns visitasbok at det ikke bestandig hadde gått så fredelig for seg ved visitasene når Brun hadde vært der. Frimann var en rik og innflytelsesrik mann som benyttet seg av sin stilling, slik at folk stundom klaget på presten sin, og bispen måtte opptre som megler. Biskop Brun beundret Frimann som Almuens Sanger, men alt tyder på at han ikke fra først av har hatt noen særlig tro på ham som forkynner i menigheten. Hans kristelig sett radikale andaktsbøker har vel også bidratt sitt til at Brun var noe skeptisk. Om den første preken Brun hørte av Frimann, sier han derfor også at den stod langt under hans ypperlige dikt. Men i de senere år kom Frimann på bedre fot med sin menighet, og om prekenen hans hører vi nå at selv Brun var fornøyd. Da Brun visiterte siste gang i Davik, i 1807, var alt godt og oppbyggelig og bispen var lutter øre.²

Pavels har heller ikke hatt store forventninger til Frimann som predikant. Men hans forventninger synes å være blitt overtruffet. Han skriver i dagboken, 9de august 1820: «Rigtignok stod han der temmelig kald og stiv, uden Declamation eller Armbevægelser, men for mig lød hans Stemme ret tydelig, og hans

¹ C. Pavels Dagbøger, 1820—22, ved L. DAAE, Chr. 1904, s. 70 fl.

² Bruns Visitatsjournal, Statsarkivet, Bergen.

509489

Prædiken havde mange gode Egenskaber: var smuk, men ikke poetisk-populær, men ikke vidtløftig, ei heller tørt Skelet og ud-tømte dog næsten Materien, saa at man næsten intet kunde ønske tilføiet. Anvendelsen paa denne Menighed var kort, men net, og Complimenten til mig vakker og anstændig. Jeg fornøiedes ret ved at høre den gamle Mand, hvis Messe ogsaa er af de bedre, jeg i denne paa gode Sangere saa fattige Egn har hørt.»¹

Pavels har ogsaa gitt oss disposisjonen til prekenen, idet han dagen før visitas-gudstjenesten skriver i dagboken: «Frimann overgav mig Dispositionen til den originale Visitatsprædiken, han holder i Morgen. Den er ikke over nogen Text, men handler om: Hvilke de vigtigste Ting ere, der bør findes i en landlig Menighed, naar den vil vente Tilfredshed og Bifald af en Kirkens Overtilsynsmand ved sit Kirkebesøg hos dem. Disse ere: 1) Christelig Religionslære, fremsat ei alene reen, men ogsaa i en passende Form. 2) Ungdommens Oplysning og Forældrenes Børneopdragelse. 3) Gjensidig Kjærlighed mellem Lærer og Menighed. 4) God Kirkeorden. 5) Sande Christendomsdyder.»²

Det materiale Frimanns biograf, Daniel Thrap, har hatt til å bedømme Frimann som predikant, innskrenker seg til de uttalelser som bispene slik er kommet med i sine visitasbøker.³ Thrap går ut fra Frimanns litterære produksjon og behandler ham som en ekte rasjonalist. Han utelukker ikke den mulighet at han kan ha preket kristendom for sin menighet, og finner i Bruns uttalelse støtte for det. Men det var bare når en mann som Brun hørte på ham. I alminnelighet har han, mener Thrap, vært rasjonalismens talsmann, og derfor var der ogsaa så ofte klage på Frimann fra menigheten.⁴ For Pavels som selv var rasjonalist, antar Thrap at Frimann har vært mere radikal i sin forkynnelse, og bemerker derfor om den ovenfor anførte disposisjon til prekenen: «Under

¹ a. a. s. 70.

² a. a. s. 69.

³ D. THRAP: Bidrag til den norske Kirkes Historie i det 19de Aarh., I, s. 103, fl. Knfr. ogsaa: Th. Tidsskrift X, s. 153 fl. Denne preken, som er uten betydning for bedømmelsen av Frimann som predikant, finnes i Riksarkivet, Oslo.

⁴ a. a. s. 99 fl.

dette kunde man jo faa meget ind af begge Slags, og ved Sammenligning med de oven nævnte Visitatsprædikener maa man faa det Indtryk, at han har prædiket anderledes for Pavels end for Brun.»¹ Det er klart at Thrap må ha følt seg på meget usikker grunn, når han trakk en slik slutning etter det foreliggende materiale.

På denne bakgrunn vil jeg her gjengi en upåaktet preken av Frimann, som finnes i Universitetsbiblioteket, Oslo, Ms. 4to 784. Den er skrevet på baksiden av en regning til Frimann fra Bergen, datert 1784. Frimann pleiet å datere sine prekener både når han holdt dem første gang og når han siden «snudde bunken». Likedan ser vi på de håndskrifter som nå er funnet etter ham, at han hver gang angir stedet hvor prekenen er holdt. Men denne preken er uten slike opplysninger.

Av innholdet fremgår at den er holdt 3 år etter reformasjonsjubileet, altså i 1820. Det viser seg å være Frimanns kladd til den preken han ga Pavels. Det er trolig at dette er den eneste originale preken han har utarbeidet det året, og han har sikkert ikke skrevet mere enn noen ganske få etter denne, til tross for at han var prest like til 1823.

Pavels sier at prekenen ikke hadde noen tekst. Kladden viser at Frimann nok har tenkt på å tale over en tekst, men han har forkastet de 3 som han har notert ned. Den som ligger nærmest temaet er fra 2 Kor. 12,20: Jeg frykter for, at når jeg kommer, skal jeg ikke finne eder slike som jeg ønsker —. Frimann har gjort seg umak med denne prekenen. Resultatet er da også det at kladden er blitt dekorert med mange rettelsener og tilføyelser og til dels er vanskelig å tyde.² Men der er ikke tvil om meningen ved noe hovedpunkt i fremstillingen.

Den gir oss et godt bilde av mange sider ved Frimanns personlighet, men den må ikke uten videre tas som eksempel på hans prekemåte. Den sterke polemikk er ellers ukjent hos Frimann.

¹ a. a. s. 104.

² I den etterfølgende tekst har vi tatt sikte på meningen og derfor gitt avkall på å ta med alle innskudd og rettelsener, når de i seg selv ikke hadde noen betydning. Også om enkelte av de utydeligste ord kan der være tvil. Vi har da latt sammenhengen bestemme tydingen, eller i enkelte tilfelle bare satt prikker.

Men dette er en visitaspreken hvori han har ønsket å få fram ved visitasen for biskop og menighet det, som han ellers ikke så lett kunne få sagt dem. Han ser på seg selv som «en landlig Lærer» i en menighet, hvor hjertets enkle tale til oppbyggelse passer best. Vi understreker dette som karakteristisk for hans syn på prekenen i motsetning til andaktsbøkene, som han skrev for et større publikum. De gamle andaktsbøker ville han erstatte og gi dem en form som svarte til «det i vaare nyere Tider herskende reener og fornuftmessigere Sprog.»¹ Men i prekenen får derimot den bastholmske talekunst sitt pass påskrevet: Like godt som folk på landet kan klare seg uten krydder i maten, like godt kan de undvære «den krydrede stil» i prekenen.

En særlig interesse har imidlertid denne preken fordi vi hører haugianerne omtalt fra prekestolen. Frimann hadde tidligere uttalt seg om Hauge i en recensjon over Hauges bok: Den christelige Lære ——. I september 1804 sendte han den til amtmann Vibe, nærmest som sin private mening om saken. Men amtmanden gikk på Frimann slik at recensjonen ble tillatt brukt offentlig, og den er nå blant bilagene til Hauge-kommisjonens forhørsprotokoll.²

I denne recensjon spiller Frimanns indignasjon i alle tonearter. Embedsmannen ryster av seg den frekke bondegutt, som uten kall eller bestalling innsetter seg selv som overhyrde over sine tilhengere. Dette var det rene anarki for prost Frimann. Men leser vi gjennom recensjonen i sin helhet er det klart, at det er et stemningsutbrudd som er den bryske Frimann verdig. Og årsaken til det er at han har spilt noen timer på å lese en del av det dumme vås.³ Det er klart at Hauges skrifter for den dannede opplysningsmann måtte stå som det mest uforståelige makkverk, og for Frimann har det betydd at hele hans sinn kom i opprør. Embedsmannen

¹ Frimanns Sœ-Cabinet, Kbh., 1793. Fortalen.

² A. CHR. BANG: Hauge og hans Samtid, s. 221, siterer recensjonen. Denne er siden meddelt som aktstykket av dr. Just Bing i *Norvegia Sacra* 1929, s. 188 fl. (Bing har altså for recensjonens vedkommende ikke rett i sin antagelse at den har vært helt ukjent. Knfr. s. 196.)

³ *Norv. Sacr. a. a. s.* 188.

mot bondegutten, teologen mot legmannen, fagmannen mot diletstanten, forretningsmannen mot konkurrenten, alt dette finner vi i recensjonen.

I prekenen 16 år etter bortfaller alle disse hatske personlige utfall, men han fastholder de prinsipielle innvendinger som han fremholdt i recensjonen. Haugianerne er ikke «beskikkede Lærere», de er ukalte, uprøvde og ulærte, mens de påberoper seg en egen åndens fylde. Et av hovedpunktene i recensjonen, hvor Frimann kritiserer Hauge at han fraskriver fornuften betydning i religionen, går han ikke inn på i prekenen. Istedet understreker han sterkt at haugianerne gjør religionen mørk og livsfiendtlig og samtidig tar folk bort fra arbeidet og driver dem til lediggang. Han ventet seg litt av hvert av Huges etterfølgere da han skrev recensjonen: — «hvad skal man vente af hans Underlærere og Emissarier: Skomager- og Skræddersvende, som reyse om paa Landsbøygdene?»¹

Prekenen viser at Frimann i 1820 ikke har vært blant dem som hadde endret innstilling overfor haugianerne. At bispem selv som satt og hørte på hans preken, hadde lært Hauge å kjenne og delvis forsvarte haugianerne,² må vi gå ut fra at Frimann ikke kjente til.

Vi gjengir i det følgende den hittil upubliserte tekst:³

Hvilke de vigtigste Ting ere, som en Menigheders Overtilsynsmand baade ønsker at finde og bør finde i enhver enkelt Menighed, ved sin personlige Besøgelse i Menighederne.

Til disse vigtige Ting høre a) at vor christelige Religionslære i det offentlige Foredrag fremsættes ej allene reene og uforvansket, — men og i den Form, som mest er passende.

Længe nok, igiennem mange hundrede Aar, maatte vor kiære Religion see sig bebyrdet og vanhædret med Fordreyelser, Forvanskninger, og menneskelige Tilsætninger. Klinte og Ukrud blev saaet paa Guds Agerland blandt den reene Hveede. Klinten voxte, og skiulte og qvalte den reene Hveede. Mange Religionsvenner saae vel den indtrængende og tiltagende store Dærvelse i Reli-

¹ Norv. Sacra, a. a. s. 194.

² C. Pavels Dagbøger, ved L. DAAE. 1812—13, s. 225. 1817—19, s. 273 fl.

³ Forkortelser i Frimanns manuskript er utfyllt.

gionsvæsenet og sukkede, men maatte lade sig nøye med at sukke og haabe at en Lysnings Soel skulde komme, som kunde fordrive Mørket, og give Kirken tilbage sin første oprindelige eyendommelige Renhed. Og, Gud være lovet! — den kom, det lysnede, det blev Dag. Det er kun 3 Aar siden, vi sidste Gang feyrede den lykkelige Tid, for 300 Aar siden, den saa kaldte Reformation, den Forandring til det Bedre i Lærdommen, den Renselse fra de skammelige og skadelige Vildfarelser i Samme. Hvor glade kunne nu vi, Kirkens aandelige Sædemænd udsaae vor aandelig Sæd, da vi viide den reen og uforfalsket er givet os i Hænde, og vi altsaa kunne haabe riigere og bedre Frugter. Men forbyde maatte Gud, at vi selv skulde fordærve den! — Selv paa nye igien beblande den med menneskelige Tilsætninger, selv indføre Klinte igien, eller udstroe blot Avner isteden for Korn, eller for at vinde Menneskers Gunst, kun smigre deres Tilbøyeligheder ved at gjøre store Laster til smaa Feyl, smaa Feyl til . . . uskyldige Ting, og saaledes forraade vor Religion, og opgve den som en Spillebold i Letsindiges Hænder. Forbyde maatte og Gud, at vi i vort Foredrag skulde blande vore Religionslærdomme enten med saadanne Spidsfindigheder og Subtiliteter, som langt overgik Almuesmandens FatteÆvne, eller med Sværmerie som forvildede den Enfoldige, og gav Religionen, denne himmelske Engel, en mørk, traurig, nedslagen Skikkelse! — Jeg taler om dette Sidste, fordi saadanne ukaldede, uprøvede, ulærde, saakaldte Bøygde-prædikanter, ere dristige nok til umerkelig at indsnige sig i Bøygderne med sværmske Lærdomme, fordreyede Skriftsprog, nedslaae Gemytterne, afvende dem fra Arbeyde til Lediggang, og naar de have været bortsende med deres Personer, dog efterlade smaae Bøger og Skrifter fulde av Daarligheder og Religions-stridige Ting. Vogte Eder, mine Venner, for saadant. [. . .] Lære at gjøre Forskiel paa kaldte og ukaldte Lærere. — Taaler intet andet Evangelium, end det, som er os beskikkede Lærere betroet! — Troe aldrig dem, som foregive at de have særegne Aabenbaringer, at det er en usynlig Aand, som driver dem. De bedaare sig selv, og de bedaare Eder! — En *Aabenbaring* have vi rigtig nok, men ingen nye. Nogen nyere hverken ønske vi eller taale vi. Det vi ved den haver anammet, det tale vi. At afmale de christelige Dyder, i sin himmelske Skiønhed, den vor Frelser

baade lærte, og selv viiste, — og at afmale alle uchristelige Laster i sin Hæslighed og Skadelighed, det er vort Arbeyde, som Sædelærere. Men at lære at det er et Forsyn, at der er et Liv efter dette, hvortil vor udødelige Siæl er bestemt, — en Himmel, hvortil vor Frelser har beredt os Indgang, en Fader, der med faderligt Hierte modtager endog tilbagevendende forlorne Sønner og Døttre, det er vort Arbeyde, som evangeliske Lærere. Og begge disse Slags Lære: christelig Sædelære og christelig Troeslære forsvare vi, velviidende at ligesom Legemet er dødt uden Aand, saa er Troen død uden Gierninger. Jacob 2. Men aldrig var en død, en uvirkelig Troe en ægte Datter af den sande Religion. . . .

Hvorledes vi og i hvad Form saadanne Lærdomme bør foredrages, derom kan Meeningerne være ulige. Vil man sige: at man paa de høyere Steder, i de lysere Kredse bør rette sig efter de Oplystes saakaldte dyrkede Smag, med nyemodens Ord og Udtryk, med konstige Ordføyninger og efter Konstens Regler afpassede Gebærder, saa lade vi det gjelde, men beklage: at Religionen skal trænge til saa megen Konst for at bane sig Vey endog blot til Øret, eller Øyet, uvist om den endnu kommer til Hiertet. Vi landlige Lærere holde os til Pauli Ord: jeg vilde heller tale 5 Ord i Menigheden til Opbyggelse, etc. 1 Cor 14,19.

Vi troe: at vor landlige Almue ligesaa lidt behøve den krydrede Stil, som den krydrede Spise. Vi troe: Hierter som tale til Hierter, naae hinanden bedst. Men at en blot lydende Malm og en klingende Bjelde vel kan vække Opmærksomheden, — — men ingenlunde tilfredsstillende det tomme, det længselsfulde Hierte.

b) En anden af de vigtigste Ting etc: at Ungdommens Oplysning fremmes, og at Opdragelsen ligge Forældrene varm paa Hiertet. —

Ja, — denne Slags Oplysning, hvor vigtig! — — Det er i denne Alder den Grund skal legges, hvorpaa siden mere bygges. Det er i denne Alder hvor Siele-Evnerne ere mest opvakte til at modtage de Indtryk, der gives, mest begiærlig efter at høre hvad Nyt, den tiltrenger, og hvor Hukommelsen er mest troe i at giæmme. Ligesom og denne Alder er mindst sysselsat med andre Ting.

Men hvilke Vanskeligheder dog med denne Oplysning! — og dog meener jeg ingenlunde den lærde, den vidtløftige Oplys-

ning, som Nogle ville have indbragt for Almuen paa Landet, den Oplysning som skulde gribe ind i mange verdslige Videnskaber. Ney, denne Slags ville her, hvor ingen faste Skoler kan være, blive næsten umuelig. Men og den simplere, hvor vanskelig at bringe til nogen saa fuldkommen Grad, som vel var fornøden, da de underordnede Lærere saa vanskelig er at faae, for saa ringe Løn, som vore Almuesmænd endnu har Umage med at udrede. Vor Sag, vi Menighedens offentlige Lærere, er det vel, at hiælpe til at danne de underordnede Skolelærere, — at velge de dueligste, at opmuntre dem til Flid, og ikke allene at besøge Underviisningen, men og tage Deel deri efter Kræfter. Men hvor liden blev Fremgangen, naar ikke Forældre og Pleyeforældre ville tilskynde og opmuntre selv deres Børn, ja selv lære dem hvad de selv vide, men i den Sted heller nægte dem Tid til Underviisning, ja, det, som er det allerværste, ved slet Opdragelse og slette Exempler lære dem just det Modsatte af hvad der hører til Guds frygt og sand Christendom, naar de med Eeder og Bannen lære dem at vanhellige det Navn, der er det helligste, lære dem nemlig Børnene, at tage Deel i Rænker og Streger med Naboer og andre, lære dem at besmykke Ugiærninger med Løgne istedet for at indskrænke dem, tillade dem utilladelige Friheder. Ney, Brødre disse Ting bør ikke saa at være. — Betænker: Vankundighed avler Laster og Laste timelig og evig Fordærvelse.

Betænker: at de som ikke dannes i Ungdommen til Christne, blive heller ikke gode Borgere i Landet. Vogter Eder: at ikke Eders eegne Børn skal i Eeder bande Eder for forsømt Opdragelse og for slette Exempler. Tænker derimod paa: hvilken Glæde I selv kunde have, naar for Exempel paa en saadan Dag, som denne, Eders Børn kunde fremstaae, og med Udmærkelse, for en saadan Overlærer viise hvad Fremgang i Kundskaber de havde gjort. Ja, I unge Mennesker, I som ere endnu i Undervisningens Aar, tænker og I derpaa. Gjører Eder værdige til Eders Forældres Glæde og Menigheds og Læreres Roes, ved saadanne Leyligheder og kappes om at overgaae hinanden i Kundskab og gode Sæder. Eders Alderdom skal glæde sig derved naar det derimod skal hede til de Efterladne: Du samlede Intet i din Ungdom, hvorledes skal du da finde noget i din Alderdom. Syr. 25,3.

c) En 3die vigtig Ting, som bør findes i en Menighed, er at mellem Lærer og Menighed hersker en god forstaaelse, at den endog kan fortiene Navn af Kiærlighed. Hvor ikke denne er, gaaer Alting frem paa en lunken og langsom Maade, eller rettere sagt: Alting gaaer heller tilbage, end frem. Hvor ikke denne er, er Uvillie, men Uvillie avler Strid, og Strid Forargelse. Lærer og Menighed staaer i en Stilling til hverandre omtrent som den ægteskabelige. Herom heder det: hvert et Huus som bliver splidagtig med sig selv, kan ikke bestaae. Marc. 3. Og hielpe Gud den Menighed, hvis Lærer kun efter streng Embedspligt skal forestaae den, og ikke af Kiærlighed. Nei, kun Kiærlighed, — ikke husholderisk Kiærlighed — ikke blot Hyrdekiærlighed, men faderlig Kiærlighed som deler sit Hierte med sin Menighed, som vaager for dens Bedste, raader til det Bedste, er Dag og Nat dens Forbeder hos Gud, og gjør hvad Paulus siger om sig selv til de Thessaloniker: Men vi vare Lemfældige iblandt Eder, ligesom en Moder rygter sine egne Børn, ja, saaledes havde vi Lyst til Eder, at vi vare villige til at meddele med Eder ikke alleniste Guds Evangelium men ogsaa vore Liv, fordi I vare blevne os elskelige. 1 Thess 1,2. Opfyldt af Kiærlighed ansaae Paulus sig som ikke en Pleyefader, men som en sand Fader for sin Menighed, naar han siger: I haver vel mange Opdragere, men ikke mange Fædre. Ja, Paul kunde med Ret sige det, fordi han havde plantet Menigheden: Jeg avlede Eder i Xto. Det kunne vi andre Lærere vel ikke sige, vi plante ikke Menigheder, men naar Een Lærer har i 40 Aar lært udi og sørget for een og samme Menighed; — Og hvorved knyttes og vedligeholdes dette aandelige Baand? jo, ved giensidig Føyelighed, ved Lærers Blidhed, ved Menigheds Hengivenhed og Tiltroe. Vel den Menighed hvor dette Baand findes. O, see, det er ret Engleliv naar Lærer ikke allene elsker, men elskes.

d) Den 4de Ting som burde findes: i enhver Menighed er: at der i den kirkelige Huusholdning, baade hersker og vaages over en god og uforstyrret Orden. Orden er Naturens GrundLov. Skal hele Skabningen bestaae, maae der være Orden og Bestemthed. Skal et jordiskt Rige staae, maae der herske Orden i det hele. Skal en god Huusholdning føres, maae alt skee til Tid og Sted. Skal Legemet have sin Sundhed, maae alle Lemmer være i sin

Orden. — Lad nu være udvortes Orden i det kirkelige Væsen ikke griber ind i det vi kalde Saligheds Sag, saa er den dog hørende til Rettighed og Gudelighed. — Hvordan vilde det ellers gaae med selve Gudstjenesten i vore Menigheder, med Fattiges Forsørgelse, med Kirkers Vedligeholdelse, med Skolelærere, naar ingen Orden og Nøagtighed var? [...] Paulus selv siger om Samme: Dersom nogen ikke er vort Ord om Orden lydig, haver Intet at skaffe med ham, at han kan blive beskæmt, 2 Thess, 3. Og atter: Derfor Brødre, staae fast og holder fast ved de Skikke som I ere lærte udi, 2 Thess 2,15.

En Menighed er Guds Huus som er helligt, saa bør og Orden være hellig i den. Vi har derfor Kirkelove, og priset være den Regiering, som ogsaa i det sørge for Kirken.

e) Endelig kan og til de vigtige Ting, som bør findes i en Menighed, henregnes: at der i det hele hersker en god Aand og en god Stemning, baade i Hensyn til indvortes og udvortes Forhold. Vi staae alle i forskellige Forhold til hinanden, snart som Forældre, snart som Ægtefolk, snart som Naboer, snart som Venner, snart som Undersaatter. Kunde der hos Enhver i ethvert saadant Forhold herske Kiærlighed, — Velvillighed, Retsindighed, Taalmodighed, da vilde enhver liden Menighed være som et lidet Paradis. Da kunde enhver Menighed ej alene sige om sig det samme som Viisdommen, efter Syrachs Ord: Jeg staaer deylig for Gud og Mennesker, ved Brødres Samdrægtighed, Naboers Venskab og Forligelighed mellem Mand og Qvinde, men den kan da og som gode Borgere og Undersaattere under Landets Regentere og Øvrighed, — vinde Hæder blandt andre Menigheder, — vinde navnkundigt Eftermæle blandt Efterslægterne i Landet, naar den nemlig enten udi gode Gierninger udmerkede sig, eller den med Frivillighed ofrede for Landets Bedste, og om ikke andet, saa dog med bestandig Taalmodighed i at bære Landets Byrde, endog overstrømme. Og desto mere, her er i vort Fædreland altfor god Leylighed til at viise Anstrængelser, Opofrelser for det Almindelige. Men hvad som skal drive dertil, maae være en god Aand der i Grunden er intet andet, end en levende Overbeviisning om, hvad som er det Rette, det Bedste, det Almennyttigste. Naar en saadan god Aand, ligesom Sielen i Legemet, besielser alle Lemmer, og Over-

beviisningen vinder Besluttning, saa heder det: at en god Stemning hersker.

Men hvor let kan ikke Almuesmanden der en Tid er stemt i en god Tone, saa at sige forstenes i Sind, hvilket skee naar en og anden av deres Forstyrreere forestille Tingene fra den urette Side, foreholde Planer som skulde være mindre byrdefulde, love større Frihed etc. Hvor let kan vel skee, at Synden fordærver meget Godt, at en Achitophels¹ Raad skaber Ulykke i Landet. Vee da det borgerlige Samfund, vee den Meenighed hvor ikke en god Aand hersker. Men hvilken Menighed er saa liden, at der ikke findes en Diævel.

Sielden er den Menighed, hvor ikke findes en Diotrephes hvorom Joh, i 3die Epistel siger: at, han, for at ville være den ypperste blandt de andre, sladrede med onde Ord mod Brødrene, ikke selv antog dem, forventende andre at antage dem, og udstødte dem af Menigheden.

Ney, maatte enhver Menighed lukke Øret for Forføernes Stemme, men beviise sin Kiærlighed, værdig sit gode Navn og Rygte, og bede Gud, at ikke allene den gode borgerlige Samfunds-aand, men den sande Viisdoms guddommelige himmelske Aand maae lede den paa de rette Veye.

¹ Knfr. 2 Sam. 15,31. (Utgiverens anm.).